

ENUT-i UUDISED 2/03

Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskuse väljaanne nr. 9

Toimetajalt

2002. aasta lõpp ning 2003. aasta algus on ENUT-is möödunud tegusalt. Käesolevas "ENUT-i Uudiste" numbris antakse ülevaade meie viimase aja tähtsamatest tegemistest. Samuti käsitletakse eesti naiste olukorda ning antakse infot mõningatest olulistest naisorganisatsioonide puudutavatest teemadest.

Numbri avab 11. ja 12. jaanuaril toimunud naisorganisatsioonide aastakonverentsist "Eesti naised tegutsema(s)" ülevaade. Konverentsil esitleti muuseumis ka nais- ja meesuurimusliku ajakirja "Ariadne Lõng" uut, juba kolmandat, numbrit. Seepärast teeb ajakirja peatoimetaja professor Anne Lill selle sisust ülevaate. Seejärel võib tutvuda sotsioloogide Tiina Raitviiru ning Iris Pettai konverentsiettekannetega eesti naistest poliitikas ning naisettevõtlusest Eestis.

Selles numbris anname ülevaate ENUT-i peamistest projektidest 2002. aastal ning tegevustest, mis leiavad aset 2003. aasta alguses. Eelmisel aastal tegime näiteks koostööd Balti- ning Põhjamaade naiste- ja sootematika infokeskustega. Lisaks korraldasime Balti- ja Põhjamaade inimkaubanduse vastase kampaania raames mitmeid inimkaubanduse ennetamise teemalisi seminare. Samuti algatasime soouuringute lisaeriala õppekava väljatöötamise Tallinna Pedagoogikaülikooli sotsioloogia osakonna jaoks.

2002. aasta jookusl käis pidevalt töö naisorganisatsioonidega. Kirjutatakse ka sellest ning samuti antakse ülevaade Eesti riigi plaanidest naisorganisatsioonide koostöö toetamise osas.

Kaks artiklit räägivad aga Euroopa sotsiaalharta, sest sellel talvel valmistab Eesti riik ette Euroopa sotsiaalharta täitmise aruannet. Naisorganisatsioonide roll on jälgida selle aruande tõepärasust ning samuti teha täiendus-ettepanekuid.

Sisukord

lk 1	Toimetajalt
lk 2	Konverents "Eesti naised tegutsema(s)"
lk 3	Ariadne Lõng – kolmas aastakäik <i>Anne Lill</i>
lk 4	Eesti naised poliitilise võimu juures <i>Tiina Raitviir</i>
lk 5	Naisettevõtlusest Eestis <i>Iris Pettai</i>
lk 6	Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskuse suuremad projektid 2002. aastal <i>Leen Kadakas, Marion Pajumets</i>
lk 8	ENUT osaleb rahvusvahelises naiskoolituse projektis <i>Katri Eespere</i>
lk 9	Naisorganisatsioonide koostööst <i>Eha Reitemann</i>
lk 10	Inimkaubanduse ennetamine – ENUT-i koolitus <i>Leen Kadakas, Marion Pajumets</i>
lk 11	Soouuringute lisaeriala Tallinna Pedagoogikaülikoolis <i>Liina Järviste</i>
lk 12	Põhjendus naisuuringute lisaeriala loomiseks <i>Tiina Kirss</i>
lk 14	Eesti peab esitama sotsiaalharta täitmise aruande <i>Merle Malvet</i>
lk 14	Euroopa sotsiaalharta ja sooline võrdõiguslikkus <i>Käthlin Sander</i>
lk 15	Riigi toetus naisorganisatsioonide koostöök
lk 16	Sündmused

Konverents “Eesti naised tegutsema(s)”

*Eha Reitelmann
ENUT-i projektijuht*

11.-12. jaanuaril korraldas ENUT Tallinna Pedagoogikaülikoolis naisorganisatsioonide aastakonverentsi Eesti naised tegutsemas. Vaatamata erakordselt külmale ilmale oli Tallinna kokku tulnud naisorganisatsioonide esindajaid kõigist Eesti maakondadest. Üritus jätkas ENUT-i eelmise aasta algatust, kus jaanuari alguses kogunesid seminarile erinevate maakondade naised, et arutada naiste koostöö peateemasid ning soolise võrdõiguslikkuse temaatikat. Tänavune üritus keskendus soolise võrdõiguslikkuse teemale. Seda iseäranis seoses soolise võrdõiguslikkuse seaduseelnõu ning eelolevate valimiste kontekstis.

Esimest päeva alustas selges eesti keeles ette kantud tervitusega USA saatkonna esimene sekretär Thomas Hodges. Seejärel tervitas konverentsil osalejaid TPÜ rektor Mati Heidmets. Esimest päeva modereeris ENUT-I juhatuse esinaine Reet Laja.

Järgnesid sõnavõttud erinevate erakondade poliitikutelt, kes käsitlesid soolise võrdõiguslikkuse arenguid Eestis oma erakonna ja iseenda vaatevinklist. Esinesid haridusminister Mailis Rand Keskerakonnast, Riigikogu liige Toomas Hendrik Ilves Rahvaerakonnast Mõõdukad, Riigikogu liige ja Tallinna Linnavolikogu esinaine Maret Maripuu Reformierakonnast, Res Publica volikogu esimees Urmas Reinsalu ja Riigikogu liige Kadri Jäätma Isamaaliidust. Heameel oli tõdeda, et pea kõigis Eesti suuremates erakondades leidub poliitikuid, kes mõistavad soolise võrdõiguslikkuse edendamise olulisust.

Poliitikute esinemise järel said oma tegevuse tutvustamiseks sõna meie suuremate naisorganisatsioonide ja mitmete piirkondlike naiste ümarlaudade esindajad. Et kokkutulnud olid kõik mitmesuguste mittetulundusühingute esindajad, alustas seda esinemiste voo Kristina Mänd EMSL-ist, tutvustades eelmise aasta lõpus Riigikogu poolt heaks kiidetud Eesti Kodanikuühiskonna Arengu Kontseptsiooni. Maarit Vabrit rääkis Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioonist, Marge Tee Eesti Naisliidust, Eha Reitelmann Harju Naiste Ümarlauast, Astrid Hindriks Pärnumaa Naiste Ümarlauast. Kersti Sirel tutvustas Valgamaa naiste tegemisi, Lea Saareoks rääkis Viljandimaa Naisliidu tegevusest, Eesti Maanaiste

Ühenduse esinaine Tiiu Soansi sõnavõtt keskendus soolise võrdõiguslikkuse teemale. Kokkuvõtte Eesti naisorganisatsioonide 2002. aasta tegemistest tegi Reet Laja.

Päeva lõpus toimus töö gruppides, teemadeks Eesti naiste sõnum Läänemeremaade naistele seoses Tallinnas toimuva Läänemeremaade naiste kolmanda konverentsiga ja Eesti naiste koostöö prioriteetid 2003. aastal.

Töögruppides leiti, et üheks koostöö prioriteediks on kindlasti soolise võrdõiguslikkuse seaduseelnõu vastuvõtmise toetamine. Üksmeelselt otsustati pöörduda kirjaga Riigikogu liikmete poole, et taotleda soolise võrdõiguslikkuse seaduse vastuvõtmist veel käesoleva koosseisu poolt. On ju vastavat seaduseelnõud menetletud piisavalt kaua, kulutatud selleks aega ja raha, Seoses Riigikogu koosseisu vahetumisega tuleks aga kogu protsessi taas nullist alustada.

Töögruppides selgus, et naistele teeb muret meie noorte käekäik. Seda nii hariduse ja huvihariduse kättesaadavuse aspektist kui ka järjest suureneva sõltuvusainete tarvitajate hulga ning HIV ja muude nakkuste leviku kasvu valguses. Laiemalt võiks mured kokku võtta ühiskonna jätkusuutlikkuse mõistega.

Oma sõnumis Läänemeremaade naistele peeti oluliseks rõhutada meie probleemide kõrval ka Eesti naisorganisatsioonide pikaajalist töökogemust ja meie naiste tahet osaleda partneritena piirkonna naiste koostöös meie ühiste probleemide lahendamisel.

Konverentsi teine päev oli pühendatud nais- ja meesuurimusliku ajakirja “Ariadne Lõng” kolmanda aastakäigu tutvustamisele. Kuulati sotsiaalteadlaste ettekandeid ning diskuteeriti nende üle. Päeva alustas Presidendi kantselei nõunik Andra Veidemann, kes edastas kohalviibijatele Presidendi tervituse. Ette loeti ka Hollandi suursaadiku tervitus konverentsile. Järgnesid “Ariadne Lõnga” peatoimetaja Anne Lille ettekanne. Esinesid veel sotsioloogid Tiina Raitviir, Iris Pettai, Marje Pavelson, Leeni Hansson ja Mare Ainsaar. Tiina Raitviiru ning Iris Pettai lühendatud ettekandeid saate lugeda ka selles ENUT-i uudiste numbris.

Korraldajate nimel tänan kõiki esinejaid, töögruppide juhte ja eriti mölema päeva juhte - Reet Laja ning Voldemar Kolgat. Suur tänu kõigile konverentsi toetajatele - Ameerika Ühendriikide *Democracy Commission*, Hollandi Kuningriigi MATRA-KAP programm ja Tallinna Pedagoogikaülikool.

Ariadne Lõng – kolmas aastakäik

Anne Lill

Ajakirja Ariadne Lõng peatoimetaja

“Ariadne Lõnga” jõudmine edukalt kolmandasse aastakäiku on märk naisuurimuse ja soouurimustemaatika vajalikest Eestis. Ajakiri on äratanud soodsat vastukaja ja tekitanud ka poleemikat. Kõik see on teretulnud, selleks et feminismiteema puhul lõpeks “vaikiv ajastu” ja ühiskond hakkaks nendesse küsimustesse vajaliku tõsidusega suhtuma. Võib tunduda, et akadeemiline ajakiri jääb liiga elukaugeks praktiliste naisteema küsimustega tegelemiseks. Arvan siiski, et just teaduslikule lähenemisele omane tasakaalukus on võimeline looma soodsa pinna ühiskonna arvamuste kujundamisel.

“Ariadne Lõng” käsitleb nais- ja sootemaatikat sotsiaal-, loodus- ja humanitaarteaduste seisukohalt. Sellisena tahame täiendada ühiskonna enesepildi seda aspekti, millele seni on pööratud suhteliselt vähe tähelepanu. Eraldivõetuna on naisteema kuulunud varemgi mitmesuguste uurimuste hulka, kuid süsteemne ja terviklik diskursus feminismitemaatikas on Eestis alles välja kujunemas. “Ariadne Lõng” tahab anda oma panuse, et ühiskond võtaks selle teema omaks tasakaalustatult ning loovalt. Oleme võtnud endale ülesande kujundada välja feminismivaldkonna teadusliku käsitlemise “keel” ja kinnitada, et teadus võib ja peab ka eesti keeles olemas olema. See on tähtis eriti nendes valdkondades, mis on ühiskonna jaoks laias ulatuses elulised ja aktuaalsed.

Ühendades erinevate erialade inimesi, oleme ajakirjas püüdnud ühendada teoreetilise analüüsi elu praktiliste küsimustega. Kokkupuuted erinevate valdkondade vahel tulevad välja enamuse teemade feministlikust vaatenurgast käsitlemisel: paratamatult põimuvad näiteks sotsiaalsete küsimustega õiguslikud ja poliitilised aspektid, mis omakorda viivad sügavamate filosoofiliste probleemideni. Samamoodi võib ajaloolise või kirjandusliku analüüsi käigus jõuda sotsiaalteaduste, õiguse või kasvõi meditsiini piirimaile. Kaastöö osas püüame hoida mõistlikke proportsioone humanitaar- ja sotsiaalteaduste vahel, samas kaasata ka uusi autoreid muudelt aladelt ning tegevusvaldkondadest (nt teoloogia, meditsiin jne).

“Ariadne Lõnga” kolmanda aastakäigu

teemadering on avar. Naisküsimuse ajaloolised, sotsiaalpsühholoogilised, õiguslikud ja poliitilised aspektid on artiklites arutluse all moraali ja ideoloogia taustalt vaadatuna. Filosoofia, mis oli tugevasti esindatud teises numbris, on seekord tagasihoidlikumal kohal. Kunst, teater ja kirjandus kuuluvad juba “Ariadne Lõnga” traditsiooniliste teemade hulka.

Ajakirjas uus osa on “Foorumi” rubriik, mis avaldab vastukajasid ja hinnanguid sündmustele. Siin loeme ülevaadet naise ja mehe rollide kajastumisest õppekirjanduses (Jaan Mikk). Näeme, et eesti ühiskonna konservatiivsus rollijaotuste tajumises algab juba kooliõpikust. Samas rubriigis on Jaak Kangilaski asjalik vastukaja eelmises numbris avaldatud artiklile eesti naiskunstnike kohta. Diskussiooni algatamine on rõõmustav ja jääb loota ainult selle laienemist. Kutsun üles kõiki lugejaid ajakirja ja artiklite kohta oma arvamust ja kriitikat avaldama. Mida rohkem vastukaja, seda kindlamalt levib selleteemaline arutelu ka ühiskonnas laiemalt.

Naisuurimus ja sugudevaheliste suhete jälgimine erinevate teaduste seisukohalt loob avarama pinna kõigi ühiskonnaliikmete tihedamaks suhtlemiseks ja probleemide teadvustamiseks. Vaatamata liberaalsuse ja võrdõiguslikkuse deklareerimisele on olemas siiski asju, mida naine või mees erineva pilguga vaatab ja kogeb. Veendumus, et

nende küsimuste läbiarutamine on vajalik ja aitab parandada kogu ühiskonna õhustikku, annab ajakirja tegijatele indu oma tegevuse jätkamiseks. Ajakiri on avatud kõigile, kellel on huvi ja tahtmist vaadelda probleeme soouurimuslikust seisukohast.

“Ariadne Lõnga” kolmanda aastakäigu ilmumine sai teoks tänu paljude kaasabile, siin tahaks eraldi nimetada järgmisi toetusi: MATRA-KAP programm Kuningliku Hollandi saatkonna vahendusel, Demokraatia Komisjon (*Democracy Commission*) Ameerika Ühendriikide saatkonna vahendusel, Eesti Kultuurkapital. Täname hea koostöö eest Eesti Naisuurimuse ja Teabekeskust (ENUT) ja Ilvi Jõe-Cannonit, Tallinna Pedagoogikaülikooli, Eesti Kirjandusmuuseumi, aga ka kõiki, kes on oma vaeva ja energiat uue “Ariadne Lõnga” numbriga valmimiseks andnud, eriti kogu idee initsiaatorit Eda Seppa, kõiki toimetajaid, tõlkijaid ja nõuandjaid.

Eesti naised poliitilise võimu juures*

Tiina Raitviir, PhD
sotsioloog

Eestis on seadusandlikust ülesehitamisest ja võimu teostamisest kõrvale jäänud suur hulk ühiskonnaliikmeid – nimelt naised. Olles ühiskonnas ülekaalus (53,9%) on nad poliitika kujundamisel ja juhtimisel vähemuses. Eesti naised pole enam selle käsitlusega nõus.

Käesolevas ettekandes kirjeldan statistiliselt naiste poliitikas osalemist ning selle muutumist viimasel kümnel aastal, käsitlen kujunenud olukorra tegureid ja muutmise võimalusi.

Selgus, et naiste osakaal poliitilise võimu juures on suur suhteliselt madalatel tasemetel, väike aga tiptasemel. Parteide liikmeskonnas on naised keskmiselt 48%, parteide juhatustes 16% ja kohalike organisatsioonide juhtide seas 15-20%. Parlamendis oli naised 1992 – 12,9%, 1995 – 11,9%, 1999 – 17,8% ja valitsuses 1992 – 21,4%, 1994 – 6,7%, 1995 – 13,3 ja 11,8%, 1997 ja 1999 – 13,3%, 2002 – 35,7%. Naised on tippametnike ja juhtide seas üle 1/3. Samas töötab naised päris tipus vähe, nende osakaal küünib vaevalt 1/5-ni.

Kui meeste/naiste soolist tasakaalu silmas pidada on riigi institutsioonid parlament ja valitsus isegi mõnevõrra demokraatlikumad kui kohaliku omavalitsuse tiptasand. Kohaliku omavalitsuse tippjuhtide kohtadelt tõrjutakse naised eriti ägedalt kõrvale: 2001. aasta kevadel oli linnavalikogu esinaised 14,3% ja vallavalikogu esinaised 15,2%, naislinnapäid 4,8% ja naisvallavanemaid 11,8%.

Valitsuses on aga naiste osakaal seoses Siim Kallase valitsuse võimuletulekuga 2002. aasta alguses kasvanud Mart Laari valitsuse 13,3%-lt 35,7%-ni (2003. aasta alguses 28,6%). Tõenäoliselt on tegu ajutise ja juhusliku kasvuga, mis siiski näitab võimaluste piire. Naisministrid ja naistest riigiametite peadirektorid täidavad reeglina sotsiaalseid ja kultuurilisi funktsioone, mis tõestab, et meestega võrdvääseks ei peeta naised ka tiptasemel.

Eestis on parteiliikmete seas naiste osakaal väga kõrge, lähenedes 50%-le ja olles saavutanud oma lae. Paremkallaklikes parteides, kus naisliikmete osakaal on keskmisest madalam, kasvab see just nooremate liikmete hulgas. Väga kiiresti, lausa plahvatuslikult kasvab naiste osakaal valimiskandidaatide seas. Valitavate kogude liikmete seas naiste osakaal kasvab, kuid teeb seda väga aeglaselt ja ajuti takerdudes.

Naiste valimisefektiivsus on samas kahanemas: naiskandidaatide arv kasvab kiiresti kuid valituks osutunute arv aeglaselt. Eestis on raske saavutada neljanda naiste maailmakongressi (1995, Beijing) soovituslikku eesmärki, et 30% parlamendikoosseisust moodustaks naised. 1999. aasta valimiste tulemusena valiti parlamenti naised

kõigest 17,8% ja 2003. aasta valimistel prognoositakse nende arvu kahanemist või samaks jäämist. 30% piirini pole jõudnud isegi kohaliku omavalitsuse volikogud, kuhu 2002. aastal (nagu ka 1999. aastal) valiti naised 28,3%.

Naiste tagasihoidliku rolli põhjuseks Eestis on esiteks, parteide vähene demokraatlikkus, teiseks, valijate, sh naisvalijate traditsiooniline vaade naiste rollile ühiskonnas ja patriarhaalsest traditsioonist kantud vaated, ning kolmandaks, valimisseadused.

Eesti parteisisene demokraatia soolise võrdõiguslikkuse mõttes on Eestis nõrgukene ja püsib sellega kogu poliitilist demokraatiat riigis. Sooline tasakaal poliitilise otsustamise ja juhtimise valdkonnas peaks alguse saama parteide juhatuste ja nende osakondade juhtkonna soolisest tasakaalust, parteide naisteühenduste tegevuse sisust, valimisnimekirjades naiste meestega võrdsele positsioonile asetamisest. Samas ei saa eitada, et mitmed parlamenti valitud naised on sinna pääsenud tänu parteiliidrite toetusele.

Valijate suhtumist ja hinnangut valituks osutumise suhtes peegeldab keskmine häälte arv, mis valimistel antakse keskmiselt ühele mehele ja ühele naisele. Kui 1992. aastal kogus valituks osutunud naine 79,5% sellest häälte arvust, mis sai mees, siis 1995. aastal ainult 54,6%, 1999. aastal jälle rohkem – 86,6% vastavast näitajast mehe kohta. Poliitilised naisorganisatsioonid on küll algatanud valimiseelseid kampaaniaid naiste toetuseks, kuid see on osutunud vähetulemuslikuks. Eesti valijate mõjutamise peamiseks rollis nähakse tulevikus üha teadlikemaks muutuvaid naisorganisatsioone.

Valimisseadused on naiste pääsu valitavatesse kogudesse seni soosinud. Viimasel ajal aga suureneb valimisseadustes valija roll ja väheneb partei oma. Valija õiglustunne nõuab, et parlamenti valitakse inimesi häälte arvu alusel, mitte koha järgi valimisnimekirjas. Et naine osutuks valituks, peab tal olema kutsetööga saavutatud kõrge positsioon (eelstatult – juhina), ta peab vähemalt oma ringkonnas olema väga tuntud ja nautima meediasoosingu. Ta peab olema meeskandidaadiga võrreldes kaks-kolm korda parem, et valijate silmis mehega võrdväärne olla.

Eestis on naiste pääsul poliitikasse veel üks takistus: vastu on võtmata soolise võrdõiguslikkuse seadus, mis tugevdaks naise positsiooni kogu ühiskonnas. Naistele meestega võrdsete võimaluste andmises pole midagi mõistusevastast, pealegi rõhutab seda EV põhiseadus. Ometi on see idee praegusele, rohkem kui 4/5 osas meestest koosnevale parlamendile osutunud vastuvõtmatuks. Ei saada aru, et soolisest võrdõiguslikkusest võidakse nii mehed kui naised.

* Ettekanne esitati 12. jaanuaril 2003. aastal ENUT-i konverentsil "Eesti naised tegutsema(s)".

Naisettevõtlusest Eestis*

*Iris Pettai, PhD
sotsioloog*

Tööhõive ametlik statistika annab naiste tööhõive määraks 2000.aastal 52 %. Kümme aastat tagasi, 1990.aastal oli naiste tööhõive 70 %. Naiste tööhõive on langenud ligi veerandi võrra (24 %). Meeste tööhõive oli 2000.aastal 63 % ja kümme aastat tagasi oli meeste tööhõive 82 %. Ka meeste tööhõive on langenud ligi neljandiku (23 %) võrra nagu naiste tööhõive. Seoses tööturul toimunud muudatustega on ülioluline naiste konkurentsivõime suurendamine tööturul ja naisettevõtluse arendamine.

Eesti elanikkonna ettevõtluspotentsiaal on väike. Üksnes 10 % Eesti elanikest hindavad ennast potentsiaalseteks ettevõtjateks. Täna tegutseb ettevõtjatena vaid 6% elanikkonnast. Eestis on vaid 21 ettevõtet tuhande elaniku kohta (ilma FIE-deta), Euroopa Liidus 52 ettevõtet. Eesti ettevõtlusaktiivsus on seega kaks korda madalam kui Euroopa Liidus

Eestis domineerivad täna kuni 9 töötajaga mikroettevõtted (2000.aastal oli neid kokku 22 962) ja 10-49 töötajaga väikeettevõtted (6 311 firmat). Üle 250 töötajaga suureettevõtteid oli Eestis vaid 177 Ekspertide hinnangul on iga kolmas ettevõtja Eestis naine. Naisettevõtjate peamine tegevusnõu on mini- ja

Miks Te otsustasite rajada oma firma? (naisettevõtjate vastused skaalapunktile "täpselt nii" %-des)?

Saan ennast teostada	59
Võimalus saada tööd ja teenida raha	47
Võimalus olla iseenda peremees	44
Oma firma annab uusi kogemusi ja teadmisi	44
Saan oma tööaega paidlikumalt planeerida	43
Võimalus olla materiaalselt sõltumatu	36
Võimalus häid äriideid praktikasse juurutada	33
Kaotasin töökoha ja asutasin oma firma	26
Võimalus teenida kasumit ja dividende	8
Võimalus omada võimu	5

*Naisettevõtjate motiivid asutada oma firmat.
Allikas: Eesti Avatud Ühiskonna Instituut 2001*

väikeettevõtlus.

Naisettevõtlus on kontsentreerunud kuude naiste jaoks traditsioonilisse põhivaldkonda, kus uuringu andmetel tegutseb 68% ettevõtjatest:

- kaubandus
- kosmeetika ja iluteenindus
- haridus ja koolitus
- tervishoid ja sotsiaalabi
- hotellid ja toitlustamine
- turism

Ettevõtjatena tegutseb vaid 5% Eestis elavatest naistest, uusi potentsiaalseid ettevõtjaid on aga üle 3 korra rohkem – 18%. Paraku on naistel üsnagi keeruline oma firmat luua. Barjääre ja takistusi on arvukalt alates sellest, et puuduvad vajalikud algteadmised, kuidas firmat asutada ja käivitada, puudub algkapital, puudub turg, kus (kellele) oma toodangut (teenuseid) müüa, raske on ühildada töö- ja pereelu jne. Samas on naisettevõtluse arendamine üks reaalne lahendus vähendamaks tööpuudust ja tõstmaks elatustaset. Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi poolt 2001. aastal korraldatud uuring näitas, et naisettevõtjate perede tulud on 2,5 korda suuremad kui naistel Eestis keskmiselt. Iga naisettevõtja aitab vähendada tööpuudust tervikuna, andes omakorda tööd veel teistele naistele ja meestele.

* Ettekanne esitati 12. jaanuaril 2003. aastal ENUT-i konverentsil "Eesti naised tegutsema(s)".

Mis aitab teie arvates inimesel Eestis rikkaks saada?

	Nais- ettevõtjad	Kõik naised
Ärivaist	51	39
Hea mõtlemisoskus	51	39
Hea töökoht	42	54
Ebaeetiline äritegevus (petmine, ärastamine)	31	35
Hoolikas ja kokkuhoidlik rahaga ümberkäimine	28	22
Kõva tööügamine	28	16
Tegutsemine varimajanduses salaviin, narkootikumid jms.	27	32
Oskus börsil raha teha	14	18
Koostöö kuritegelike organisatsioonidega	11	20

Allikas: Eesti Avatud Ühiskonna Instituut 2001.

Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskuse suuremad projektid 2002. aastal

Leen Kadakas
Marion Pajumets
ENUT-i projektijuhid

2002. aastal oli ENUT-il kaks suurt ning teineteist täiendavat projekti. Esimene nendest, mis algas 2002. aasta jaanuaris, oli Balti Infokeskuste Koostööprojekt (*Baltic Women's Information Centres Cooperation Project*) Põhjamaade Ministrite Nõukogu toetusel. Teine projekt (*Advancing Democratic Development by Expanding Services on Gender Issues Through the Internet*) keskendus sootemaatilise teabe jagamisele Interneti kaudu. Esimese projekti initsiaatoriks oli Leedus asuv Naisküsimuste Infokeskus; Lätist haarati partneriks Läti Soolise Võrdõiguslikkuse Koalitsioon ja Eestist meie, Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus.

Balti Infokeksuste Koostööprojekt

Projekti eesmärgiks oli kindlustada ja arendada naiste infokeskuste koostööd Baltimaade tasandil, tugevdada naisorganisatsioonide vahelist koostööd ja algatada erinevaid ühistegevusi koos Põhjamaadega. Selle projekti raames tegeles ENUT mitmete erinevate tegevustega – IT koolitused naistele, töö naisorganisatsioonidega, erinevate ümarlaudade korraldamine, kodulehekülje täiendamine jne.

Naisorganisatsioonide meililist

Üks oluline tegevus oli naisorganisatsioonide meililisti algatamine, administreerimine ja selle tutvustamine võimalikele huvilistele. ENUT lõi naisorganisatsioonide meililisti juba 2001. aasta lõpus. Selle esimene laialdasem tutvustus toimus ENUT-i korraldatud naisorganisatsioonide seminaril "Globaalsest kohalikuks ja kohalikust globaalseks" 12.-13. jaanuaril 2002. List toimib foorumina, kus Eesti erinevates regioonides elavad naised saavad kiirelt vahetada arvamusi ja mõtteid ühiste probleemide kohta. Samuti jõuab naisorganisatsioonide listi kaudu naisteni teave erinevate naiste ja sugupoolte teemaliste treeningute, seminaride ja ümarlaudade kohta. Lisaks oli selle projekti raames võimalik kolmel meie

keskuse töötajal 2002. aasta oktoobris külastada kahte Rootsi nais- ning sootemadele spetsialiseerunud infokeskust. ENUT-i töötajad külastasid Göteborg'i Ülikooli juures asuvat Naisajaloo Kolleksiooni ja Rootsi valitsuse poolt rahastatud Rootsi Soouuringute Sekretariaati.

Sootemaatiline info Interneti vahendusel

Balti Infokeskuste Koostööprojekti eelarve oli küllaltki piiratud. Seepärast taotles ENUT suve hakul veel ühe

Berith Backlund tutvustab Rootsi Naisajaloo Kolleksiooni elektroonilisi infolevi võimalusi

projekti, et kõiki aasta algul alustatud tegevusi jätkata ja teiste tegevustega täiendada. Teine projekt keskendus põhiliselt Interneti vahendusel sootemaatika tutvustamisele. See projekt sai võimalikuks tänu toetusele Norra Välisministeeriumi Euroopa Liiduga liituvate riikide tegevusplaanilt (*Plan of Action for Candidate Countries to the EU*).

Kõik tegevused, mida Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus Norra Välisministeeriumi projekti raames läbi viis on seotud naiste olukorda ning nende tegevusse puutuva informatsiooni kättesaadavamaks muutmise. Samuti pandi küllalt suur rõhk ENUT-i tegevuste laiemale ringile tutvustamisele.

Arvutikursused

Eesti on muutumas infoühiskonnaks, kus info omamine ja jagamine määrab inimeste võime ühiskondlikke arenguid suunata. Et eesti naised saaksid mõjutada endasse puutuvaid otsuseid, on vaja suurendada nende ligipääsu informatsioonile. See kasvatab nende eneseoskusi

ning läbilöögivõimet.

Paraku on Eestis küllalt palju eeskätt keskealisi ning maapiirkondades elavaid naisi, kellel on senini olnud vaid vähesed kokkupuutepunktid tänapäeval nii vajaliku töövahendi – arvutiga.

Parandamiseks veidigi kirjeldatud olukorda, korraldas ENUT Norra Välisministeeriumi projekti raames, Balti Infokeskuste Koostööprojekti jätkuna kord kuus elementaarse arvutitundmise intensiivkursuse sellistele naistele.

ENUT-i raamatud ELNET-i elektroonilises kataloogis

Teine väga oluline samm nais- ning sootemaatikasse puutuva teabe kättesaadavuse parandamiseks on ENUT-i raamatukogu ümberorganiseerimine. Selle käigus lisatakse meie raamatute andmed üle-Eestilisse elektroonilisse raamatukogude kataloogi ELNET. Kataloogi võib leida aadressilt www.elnet.ee.

Praeguseks on ligi viiendik meie raamatuid ENLET-i kataloogi lisatud. Kui see protsess 2003. aasta märtsiks läbi saab, leiab ENUT-i raamatukokku kuuluvad trükised üles kõikide Eesti suuremate raamatukogude kataloogidest. See on ühelt poolt reklaam ENUT-ile, teisalt aga tõend sooprobleemaatika tõsiseltvõetavusest. Sama eesmärki kannab ka neli korda aastas ilmuva ajalehe "ENUT-i uudised" väljaandmine.

Arvuti ja Interneti kasutamisel kogenumatele naistele mõeldes jätkas ENUT Norra Välisministeeriumi projekti raames naisorganisatsioonide elektronposti listi haldamist.

Soouuringute andmebaas

Hetkel puudub ülevaade Eesti sootemaatiliste akadeemiliste uuringute kohta. Samas on huvi Eestis tehtud nais- ja soouuringuslike teadustööde kohta viimastel aastatel märgatavalt kasvanud. Seepärast alustas ENUT Norra Välisministeeriumi projekti raames koondama informatsiooni Eesti ülikoolides läbi viidud nais- ja soouuringute alastest teadustöödest. Materjal kogutakse elektrooniliseks andmebaasiks, mis on kõigile kättesaadav ENUT-i kodulehekülje kaudu.

Seoses soouuringute andmebaasi loomisega palub ENUT infot üliõpilaste lõpu-, magistri- ning doktoritööde kohta, mis tegelevad nais- ja

Nina Kristiansen Norra Kildeni infokeskusest, Leen Kadakas ENUT-ist ja Berith Backlund Rootsi Naisajaloo Kollektioonist Tallinna seminaril 2002. aasta oktoobris

sootemaatikaga.

Kodulehekülg

Selleks, et naised puudutav teave efektiivsemal kujul ja üha rohkemate huvilisteni jõuaks, täiendab ENUT Norra Välisministeeriumi projekti abil regulaarselt oma kodulehekülge. Kodulehe eesmärk on kajastada nii organisatsiooni tegevust kui ka seda ümbritseva ühiskonna arenguid. Kodulehe arendamine on pidev protsess, mille eesmärgiks ENUT-i klientide vajaduste parem rahuldamine. Tagasiside kodulehe kasutajatelt on meile väga oluline. Sellepärast ootame kõigi kodulehe kasutajate arvamusi ja soove lehe täiendamiseks ENUT-i meiliaadressil enut@tpu.ee.

Kodulehe tõhusamaks kasutamiseks koolitati projekti raames ENUT-i töötajaid ning nende Balti kolleege. 2002. aasta sügisel treenisid Balti infokeskuste töötajaid Norra infokeskuse *KILDEN* juhataja Nina Kristiansen ning Rootsi Naisajaloo kollektiooni töötaja Berith Backlund. Koolitus toimus koostöös ENUT-i teise suurema 2002. aasta projektiga, Balti Infokeskuste Koostööprojektiga.

Balti Infokeskuste Koostööprojekt lõppes detsembris 2002, kuid analoogsete tegevustega rahuldati selle jätkuprojekt, mille nn vastutajamaaks on seekord Läti Soolise Võrdõiguslikkuse Koalitsioon. Leedu Naisküsimumuste Infokeskus ja ENUT on partneriteks. Norra Välisministeeriumi projekt kestab 2003. aasta märtsini.

ENUT osaleb rahvusvahelises naiskoolituse projektis

*Katri Eespere
ENUT-i projektijuht*

Alates 2002. aastast osaleb ENUT rahvusvahelises koostööprojektis "Naiste tööhõive küsimustega tegelev täiskasvanukoolituse organisatsioonide üleeuroopaline võrgustik". Seda rahastab Euroopa Komisjoni *Socrates* programm.

Projekt kujutab endast ligikaudu kolm aastat kestvat täiskasvanukoolituse organisatsioonide võrgustiku loomist Euroopas. See tegeleb mitteformaalse hariduse andmisega töötutele ja sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevatele naistele. Projekti peamiseks eesmärgiks on kindlustada sugudevahelist võrdsust tööjõuturul. Samuti propageerida paremat koostööd ning üksteise mõistmist naiste tööhõive küsimustega tegelevates täiskasvanukoolituse organisatsioonides. Projekti eesmärgiks on arendada koolitussüsteemi eluaegse õppimise perspektiivis, tõstes nii töötute kui ka sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevate naiste töövõimet ja edendades kodanikuõigusi.

Projekti esimese aasta jooksul loiid 8 partnerorganisatsiooni kuuest riigist (Leedu, Soome, Holland, Rootsi, Taani ja Island) tegevusprogrammi antud võrgustikule. Vahetati praktilisi kogemusi ning töötati välja mobiilne koolitusmudel naistele. Esimesel aastal keskendus projekt eelkõige koolituse individuaalse nõudluse väljaselgitamisele. Pakuti koolituselast tegevust, arendati teenuseid ning informeeriti võrgustiku liikmeid projekti tulemustest. Esimesel aastal loodi ka projekti kodulehekülg, mis asub aadressil www.women-employment.lt.

Teisel aastal laiendati projekti partnerite võrgustikku, kaasates töösse Hispaania ning Ungari täiskasvanukoolitust pakkuvad organisatsioonid. Teisel aastal tõlgiti varem koostatud mobiilsuskoolitusprogramm rahvuskeeltesse ning loodi ka Avatud Distantõppe inglisekeelne programm, mis sisaldab nii CD-ROMe kui ka videokollektsiooni.

ENUT ning teine Eestis asuv organisatsioon – Naiskoolituse Keskus - liitusid antud projektiga kolmandal tegevusaastal, mil enamik meetodilisi materjale oli juba välja töötatud. Kolmanda aasta jooksul tõlkisid ENUT ja Naiskoolituse keskus kõik äsjaloodud koolitusmaterjalid eesti keelde. Nüüd on need materjalid eesti töötute või sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevatele naistele hõlpsasti kasutatavad ning kättesaadavad. Tõlgitud koolitusmaterjalide alusel viidi läbi seminare koolitajatele, kus tutvustati uusi materjale ning selgitati

välja materjalide tugevaid ja nõrku külgi.

Kolmanda aasta jooksul loodi ka naiste inimõigusi tutvustav brošüür, mis käsitleb mitmeid valdkondi, alates diskrimineerimisest tööjõuturul ning lõpetades sugupooli iseloomustavate stereotüüpidega. ENUT koostas antud kogumiku jaoks naisi poliitikas käsitleva osa. Seal antakse ülevaade erinevatest raskustest, mis takistavad naistel aktiivse(ma)lt poliitikas osalemast. Samuti tutvustatakse tunnustatud naispoliitikuid.

Antud projekti raames teeb ENUT tihedat koostööd Tallinnas asuva Naiskoolituse Keskusega ning projekti koordinaatororganisatsiooni, Kaunases asuva Sotsiaalse Innovatsiooni Fondiga.

Naiskoolituse Keskuse puhul on tegemist mittetulundusühinguga, mille peamiseks tegevuseks on naistele suunatud koolituste ja kursuste korraldamine. Esimese 10 tegevusaasta jooksul on nende koolitustel ja kursustel osalenud rohkem kui 7000 naist üle kogu Eesti.

Kaunases asuv Sotsiaalse Innovatsiooni Fond on valitsuseväline organisatsioon, mille peamiseks tegevusvaldkonnaks on töötuks jäänud ning sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevate naiste tingimuste parandamine. SIF-i olulisemateks tegevussuundadeks on eelnevalt mainitud riskigrupi kuuluvate naiste toetamine ning abistamine informatsiooni, haridusvõimaluste ja nõuannete pakkumise kaudu. Lisaks kuulub SIF-i tegevuste hulka ka soolise võrdõiguslikkuse ja inimõiguste toetamine ning naiste diskrimineerimise ja ebavõrdsete palgatingimuste vastu võitlemine.

Lisaks eelpool mainitud kahele organisatsioonile on ENUTil tekkinud uued ja kasulikud kontaktid mitmete teiste projektis osalevate organisatsioonidega, mis omakorda annavad lootust teha koostööd antud vallas ka edaspidi.

Katri Eespere

Naisorganisatsioonide koostööst

*Eha Reitemann
ENUT-i projektijuht*

Ühisnimetuse "Eesti naised tegutsema(s)" all korraldas ENUT koostöös maakondlike naisorganisatsioonide ja naiste ümarlaudadega 2002. aasta lõpus kolm piirkondlikku seminari. Harju- ja Raplamaa naiste

Ülle-Marike Papp seminaril Valgas

ümarlaudade liikmed, külalised Saare- ja Pärnumaalt ning Tallinnast olid 1. detsembril koos Tallinna Pedagoogikaülikoolis.

Seminaril rääkis Sotsiaalministeeriumi võrdõiguslikkuse büroo juhataja Ülle-Marike Papp võrdsusnormidest Euroopa ja Eesti moodi. Arutati, kuidas jõuda meiegi ühiskonnas euroopaliku lähenemiseni, kus inimene võrdub inimese, sõltumata sellest, kas ta on mees või naine.

Naiste koostöövõrgustikust ja piirkondlike ümarlaudade töökogemustest rääkisid Pärnu Naiste Ümarlaua esindaja Tiiu Kolts ja Harju Naiste Ümarlaua esindajad. Muuhulgas arutati ka 2003. aasta riigieelarves naiste koostöötegevuseks ette nähtud eraldise kasutamise erinevaid ettepanekuid.

Seejärel tutvustas Reet Laja võimalusi meedia analüüsimiseks naiste kujutamise aspektist oktoobris toimunud kohalike valimiste eel ja ajal. Toimus arutelu, jagati oma tähelepanekuid ja kogemusi. Osavõtjad tutvustasid oma maakonna valimiseelseid ajalehenumbreid.

8. detsembril toimus samalaadne seminar Jõgevamaal. See sai teoks koostöös maavalitsusega. Kohalikuks seminari organisaatoriks oli Tööhõiveameti spetsialist Astrid Säälük. Tänu temale oli Jõgeva kultuurikeskusesse kogunenud arvukalt maakonnas

tegutsevate organisatsioonide naisesindajaid. Seekord oli Sotsiaalministeeriumi võrdõiguslikkuse büroo poolt esinejaks Katri Tammekand. Sõna võtsid samuti Tiiu Kolts Pärnu Naiste Ümarlauast, Eha Reitemann Harju Naiste Ümarlauast ning Ilvi Jõe-Cannon ENUT-ist. Jõgevamaa naised rääkisid oma piirkonna probleemidest. Leiti, et maakonnas tuleb alustada naiste koostööd ja luua oma naiste ümarlaud. Loodetavasti saab see plaan teoks juba 2003. aasta jaanuarikuus.

14. detsembri seminarile Valgas olid kogunenud Valga- ja Võrumaa naised. Ürituse muutis eriliseks see, et kokku tulnud Valgamaa naisorganisatsioonide esindajad otsustasid sealsamas asutada Valga maakonna naisühenduste ja erakondade naisesindajate ümarlauda. Kuna Valgamaa naisorganisatsioonid ja aktiivsed naised on tänu Rahvusvahelise Töö Organisatsiooni (ILO) programmile juba ennegi koostööd teinud, saab vastne ümarlaud loodetavasti kiiresti tegutsemishoo sisse. Igal juhul on juba teada järgmise ümarlauda korraldajad ja kokku lepitud aeg ning koht.

Kõik korraldatud seminarid olid mõeldud ette valmistama 11.-12. jaanuaril toimuvat naisorganisatsioonide aastakonverentsi ja arendama naiste koostöövõrgustikku maakondades.

ENUT leiab, et Eesti naiste koostöös tuleb praegu toetada igati piirkondlike naiste ümarlaudade teket ning arengut. Ümarlauad, kuhu on koondunud valdavalt

Vasakult teine Katri Tammekand Sotsiaalministeeriumi võrdõiguslikkuse büroost

mittetulundusühingute aktiivsed naised koos erakondade liikmetega, arendavad naiste koostööd rohujuure tasandil. Ümarlauad koondavad ja viivad naiste probleemid ja ideed ka otsustustasandile.

Kõige olulisem on aga omavaheline koostöö ja infovahetus. Just nii saavad naised kõige enam mõjutada kohalikku elu ning viia oma probleemid ka riigi tasandile.

Inimkaubanduse ennetamine – ENUT-i koolitus õpetajatele, noorsootöötajatele ja kutsenõustajatele.

*Leen Kadakas
Marion Pajumets
ENUT-i projektijuhid*

Pärast riiklikku taasiseseisvumist on Eesti, Läti ja Leedu noored naised muutunud küllaltki märkimisväärseks inimkaubanduse ohvirühmaks. Vähendamaks eesti neidude sattumist kaasaegse orjakaubanduse võrku korraldas Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus 2002. aasta sügisel inimkaubanduse hetkeseisust, põhjustest ja tagajärgedest teavitava interaktiivse seminarisarja noorsootöötajatele. Koostöös MTÜ-ga *Living for Tomorrow* viidi kokkuvõttes läbi kolm kolmepäevast koolitusseminari õpetajatele, kutsenõustajatele ja teiste ametite esindajatele, kes puutuvad oma töös kokku noortega.

ENUT-i poolt korraldatud koolitus viidi läbi Põhja- ja Baltimaade naistega kaubitsemise vastase ühiskampaania (vt. ENUTi uudised 1/2002) raames ning Põhjamaade Ministrite Nõukogu toetusel. Seminarid toimusid Eesti erinevates regioonides ning neil olid esindatud noorsootöötajad üle riigi. Tööd juhtisid koolitajad Sirle Blumberg (*Living for Tomorrow*), Leen Kadakas (ENUT) ning Marion Pajumets (ENUT), keda täiendas alaliselt Põhja- ja Baltimaade naistega kaubitsemise kampaania juht Eestis, Kristiina Luht. Külalislektoritena jagasid noorsootöötajatele oma teadmisi Jüri Kalikov (AIDS-i Tugikeskus), Helve Kase (Eesti Avatud Ühiskonna Instituut) ning Irina Moroz (AIDS-i Ennetuskeskus).

Koolituskursus tugines arusaamale, mille kohaselt riskirühma teadlikkuse tõstmine ja informatsioonile juurdepääsu tagamine on strateegiliselt inimkaubanduse vastu võitlemise tähtsaimad osad. Karistussüsteemi täiendamine ning turvakodude loomine on küll olulised, kuid eelkõige tagajärgede likvideerimisega tegelevad ning pealegi suuri ressursse nõudvad meetmed. Seega on ennetamine hetkel Eestis kõige tähtsam naistega kaubitsemise vastu võitlemise viis.

Koolituse sihtrühmaks valiti keskkooliõpetajad, koolipsühholoogid, noorsootöötajad, huvigruppide õpetajad ja kutsenõustajad, just nimelt sellepärast, et nende elukutsete esindajatel on väga head võimalused noorte teadlikkuse tõstmiseks ning nende ohvriks sattumise ennetamiseks. Koolituse sihtrühma liikmed saavad oma elukutse tõttu muuta noorte hoiakuid stereotüüpsetesse soorollidesse, mis on naistega kaubitsemise põhjus.

Koolitused toimusid 27.-28.septembril ja

3.oktoobril 2002 Tallinnas; 11.-12.oktoobril ja 24. oktoobril Pärnus ning 25.-26.oktoobril ja 4.novembril Jõhvis. Kõigis kolmes linnas saadi kokku kolmel päeval. Kursus algas kahe järjestikuse tööpäevaga ning lõppes ühepäevase koosviibimisega. Esimesel paaril päeval räägiti naistega kaubitsemise mõistest, selle põhjustest, tagajärgedest, toimimismeetoditest ning riskigruppidest. Samas tutvustati koolitavatele võimalusi, kuidas anda seda teematikat edasi õpilastele ja noortele koolitundides, huviringides ja kutsenõustamisel. Seminari kolmas ning ühtlasi viimane päev pühendati põhiliselt noorsootöötajate vahelise koostöövõrgustiku loomisele ning edasiste kohalike inimkaubandust ennetavate tegevuste planeerimisele. Kokku koolitati projekti jooksul 62 õpetajat, kutsenõustajat ja noorsootöötajat.

Et tõeliselt jõuda noorsootöötajateni käsitleti kursusel esmapilgul hajusat, kuid inimkaubandusega siiski lahutamatu seotud laia teemaderingi: soolised stereotüübid ning meedia roll nende levitamisel; naistevastane vägivald ja koduvägivald; prostitutsioon; narkootikumid; suguhaigused; sooline stratifikatsioon tööturul ja vaesuse feminiseerumine.

Inimkaubanduse ennetamise koolitus oli interaktiivne. Õppepäevad sisaldasid lisaks loengutele teemakohaste videote vaatamist ning analüüsimist, vestlusi, rühmatöid ning mängu. Kasutatud õppemeetodi eesmärk on kasvatada osalejate aktiivsust, problemaatika läbitunnetamist ning seeläbi ka huvi saadud informatsiooni edasi andmiseks. Võtsime eeskujuks *Living for Tomorrow* suure kogemuse noorte seas seksuaalhariduse jagamisel.

Koolituse vastukajad nii koolitajate seas kui ka ajakirjanduses on olnud ülekaalukalt positiivsed. Palju on rõhutatud inimkaubanduse ja prostitutsiooni alase mõtestatud diskussiooni nappust Eesti avalikkuses ning leitud, et sellelaadsete seminaride korraldamist tuleks kindlasti jätkata.

Inimkaubanduse ennetamise koolituse viimane osa toimus 24. jaanuaril 2003. aastal Tallinnas. Koguneti, et Tallinnas, Pärnus ning Jõhvis juba koolitatud noorsootöötajad mõtleks veelkord läbi võimalused kohalikul tasemel võidelda selle raske inimsuse vastase kuriteoga, mille ohvrite osakaal Eestis üha kasvab. Inimkaubanduse poliitika riiklikke põhimõtteid ning arenguid tulevad tutvustama Politseijõudude ja tööameti esindajad. Kui kohalikel seminaridel osalejad said koolitusel võimaluse moodustada regionaalsed võrgustikud inimkaubanduse ennetamiseks, siis viimase kogunemise eesmärk on üleriikliku koostöövõrgustiku loomine.

Souuringute lisaeriala Tallinna Pedagoogikaülikoolis

Liina Järviste
ENUT

Nais- ja souuringud on viimase 30 aasta jooksul arenenud maailmas tunnustatud akadeemiliseks uurimisalaks. Viimase viie kuni kaheksa aasta jooksul on mitmete Eesti ülikoolide erinevates teaduskondades peetud üksikuid nais- või souuringute teemalisi loengukursuseid. Regulaarseid nais- või souuringute kursusi, või isegi tervet programmi, ei ole siiani veel üheski Eesti kõrgkoolis. Akadeemiliste uurijate ning üliõpilaste kasvav huvi nais- ja souuringute vastu tekitas ENUT-is 2002. aasta kevadel mõtte algatada TPÜ-s interdistsiplinaarne nais- või souuringute lisaeriala.

TPÜ õppekorralduses tähendab lisaeriala 15 ainepunktist kursuste blokki, mida üliõpilased saavad oma peeriala kõrvale võtta. Lisaerialasid on nii eriala siseseid kui üleülikoolilisi – st et kõikide erialade tudengid võivad neid õppida. Souuringute lisaeriala oleks just nimelt üleülikooliline programm.

Souuringute lisaeriala algatamist ENUT-i poolt võib lugeda üsna loogiliseks. ENUT-is eksisteerib ainuke Eesti nais- ja souuurimuslik raamatukogu, kuhu on koondatud aukartustäratav kogus välismaist kirjandust ning samuti Eestis tehtud uurimusi. ENUT on viimased kolm aastat välja andnud akadeemilist nais- ja meesuurimuslikku ajakirja "Ariadne Lõng". "Ariadne Lõngal" on olnud suur roll nais- ja souuurimuse populariseerimisel ning uurijatele vajaliku väljundi loomisel. Samuti on oluline asjaolu, et ENUT-il on oma tegevusaastate jooksul välja kujunenud toimiv suhtlemisvõrgustik ning tihe koostöö valdava enamuse Eesti nais- ja souuurijatega. Märkimist väärib veel ka see, et ENUT-il on olnud hea koostöö ning läbisaamine TPÜ-ga.

2002. aasta varasuvel esitleti rektor Mati Heidmetsale ideed naisuurimusliku lisaeriala loomiseks TPÜ-s. Rektor Heidmets suhtus asjasse väga positiivselt ning juba suvel hakati ENUT-is lisaeriala loomise suhtes

konkreetseid plaane tegema. Lisaeriala väljatöötamisega hakkasid tegelema "Ariadne Lõnga" tegevtoimetaja Mirjam Hinrikus ja Liina Järviste. Naisuurimuse lisaeriala idee esitlemisel ning esialgse kontseptsiooni selgitamisel aitas ENUT-it professor Tiina Kirss Toronto ülikoolist. Professor Kirss on hetkel ainuke eesti soost naisuurimuse professor ning pikki aastaid vastava temaatikaga tegelema. Tema nõu ja toetus on eriala loomise protsessis olnud innustavad. Tiina Kirsi põhjendust naisuuringute loomiseks võib leida ka käesolevas "ENUT-i Uudiste" numbris.

Sügisel alustati lisaeriala avamiseks juba täpsemaid läbirääkimisi TPÜ-ga. Paralleelselt tegeleti lisaeriala kontseptsiooni ning õppekava välja töötamisega. Selleks kutsuti kokku Eesti nais- ja souuurimusega tegelevad tead-

lased. Täna on nendest moodustunud nn akadeemiline kolleegium, mille peaks edaspidigi olema lisaeriala ning üldises souuringute institutsionaliseerimises oma sõna öelda. Akadeemiline kolleegium otsustas põhjaliku arutelu tulemusel naisuurimuse õppekava asemel töötada välja

Sotsioloog Leeni Hansson, kirjandusteadlane Tiina Aunin, psühholoog Voldemar Kolga, souuurija Barbi Pilvre, filosoof Kadri Simm

souuringute programmi. Souuringud on oma sisult naisuurimusest laiem uurimisala, kuna see hõlmab lisaks naisteematikale ka veel mees-, homo, lesbi ning queeruuringud. Souuringute peamiseks uurimisaladeks on arutlused soo ajaloolistest, kultuurilistest ja filosoofilistest tähendustest.

Souuringute lisaeriala eesmärk on arendada üliõpilaste sotsiaalkultuurilist teadlikkust, kriitilist mõtlemist, akadeemilist kirjaoskust ning õppida mõistma soo kategoria erinevaid tähendusi. Need oskused on lõpetajatele vajalikud igal elualal, aidates kaasa ühiskonna ja kultuuri tasakaalustatud arengule. Eriti kasulik on souuringute lisaeriala programmi läbimine tulevastele juhtidele, riigiametnikele, sh eurospetsialistidele, aga ka õpetajatele, sotsiaalteadlastele, sotsiaaltöötajatele ning kõigile loomeinimestele.

Lisaeriala hakkab koosnema neljast põhi- ning ühest valikkursusest. Põhikursuste hulka kuulub sissejuhatav kursus, mis annab ülevaate souuringute temaatikast ning teoreetilistest aspektidest. Üks

tuumikkursus on pühendatud ühiskonna ning riigiga seotud problemaatikale. Omaette kursus käsitleb sooperspektiivi psühholoogia ja hariduse vallas. Eraldi vaadeldakse ka valitud humanitaar-teaduslikke teemasid. Valikkursuste raames käsitletakس põhjalikult feministliku meedia, poliitilise teooria, vägi-valla ja inimõiguste ning soo ja tervise teemasid. Tulevase lisaeriala õppejõud on juba tunnustatud teadlased ning samuti noored välismaal õppinud soouurijad.

Õppekava esitatakse jaanuarikuu lõpul TPÜ sotsioloogia osakonnale kinnitamiseks. Märtsiks on selge, kas ülikool kinnitab soouuringute õppekava või mitte. Lisaeriala lõplik loomine sõltub aga sellest, kui suur on üliõpilaste huvi sooteematika vastu. See selgub sügisel pärast kursustele registreerumist. Õppekava ettevalmistamise raames läbiviidud üliõpilaste küsitluse tulemused lubavad aga lootat, et tudengite huvi

Sotsilooigid Tiina Raitviir, Marion Pajumets, Iris Pettai ning kirjandusteadlane Mirjam Hinrikus

akadeemilise soouurimuse vastu on eriala avamiseks piisav.

Soouuringutel ning feministlikel teooriatel on akadeemias oluline osa sugudevaheliste suhete ning sookategooria mõistmisel ning analüüsimisel. Soouuringute õppekava loomine näitab, et Eesti ühiskond ning akadeemiline elu hakkab loode-tavasti ülejäänud maailmas valitsevatele mõttevooludele ning suundumustele järele jõudma.

ENUT tänab kõiki nais- ja soouurijaid,

kelle toetus lisaeriala väljatöötamisele on olnud määrava tähtsusega. Samuti lähevad tänusõnad ÜRO Rahvastikuprogrammile Eestis, kes on lisaeriala väljatöötamist rahaliselt toetanud.

Põhjendus naisuuringute lisaeriala loomiseks*

*Tiina Kirss
võrdleva kirjandusteaduse doktor
Eesti keele-ja kirjanduse professor
Toronto Ülikooli Eesti Õppetool*

Naisuurimuslike õppeprogrammide rajamise ning juurutamise algimpulsiks viimase veerandsajandi vältel on Põhja-Ameerikas, Euroopas ning seejärel “arenevas maailmas” peetud intellektuaalselt avardavate ja uudishimulikkude küsimuste: “Kuhu on jäänud naised (ning nende ajalooline kogemus)?” Akadeemilisel maastikul — eelkõige sotsiaalteadustes ning humanitaaraladel oli sellistele küsimustele 1970-ndatel aastatel raske, kui mitte võimatu, vastata, sest puudus sooerinevuse problemaatika

teadvustamine. Seega sisaldab põhiküsimus vähemal või rohkemal määral varjatud väljakutset akadeemilisele uurimisele üldse ning paljude arvates ka kaudset kriitikat ülikooli kui teadusasutuse pihta. Teisisõnu oli akadeemiline “mets” nais- ning soouurimuslike probleemiasetuse suhtes põhiliselt kaardistamata ning sinna tuli julgelt, kuid pikkamööda raiuda uusi teeradasid.

Asudes naiskesksete uurimisprojektide ning eksperimentaalsete, “täiendavate” kursuste õpetamise juurde, tekitasid naisuuringute “esimese laine” õppejõud distsipliinide siseselt ärevaid poleemilisi hoovuseid. Tagantjärele vaadates mõjusid need niihästi turgutavalt kui õrritavalt nagu antiikajal rändpedagoogina tegutseva Sokratese legendaarne parm.

Pikkamööda sadestus mitmel erialal piisavalt naisteemalisi uurimusi, seega kujunesid distsipliinisised ning koherentsed teoreetilised ja metodoloogilised lähenemismurgad. Naisuuringud saavutasid legitiimsuse, kuigi mitte alati salliva vastuvõtu. 1980-ndate aastate

keskpaigaks oli üksikdistsipliinides testitud ning laiemat kandepinda leidnud naisteadus saavutanud ka autentselt interdistsiplinaarseid väljundeid. Seda nii professionaalsetes organisatsioonides kui teoreetilise aluse saanud formaalsetes õppeprogrammides, millest mõned olid selleks ajaks jõudnud iseseisva teaduskonna staatuseeni.

Interdistsiplinaarsuse edasi arenedes tekkis mitmel erialal nihe spetsiifiliselt naisekeskselt lähenemiselt soouurimise suunas, kusjuures uurimisobjektiks kujunesid sugudevahelised suhted ühiskondlikul taustal. 1990-ndate aastate lõpus võis Põhja-Ameerika suuremate ülikoolide puhul kõnelda juba naisteaduste struktuurilisest legitimeerimisest. Lisaks täisõppeprogrammidele bakalaureuse tasemel oli rajatud ka mitmeid magistriprogramme ning vähemalt viies asutuses oli olemas doktorantuur.

Nais- ning soouurimise positiivne panus ülikoolihariduses on olnud nii sisult "täiendav" kui metodoloogiliselt kriitiline ja pluralistlik, püüdes vaimult revisionistliku ning alternatiivse. Nais- ning soouurimuslike põhikursuste pedagoogiline meetodika on oma loomult avatud ja dialoogiline, püüdes arendada üliõpilastes kriitilist mõtlemist, mida peetakse terve demokraatliku ühiskonnakorralduse alustalaks. Vaatamata kõlavale ning salvavale kriitikale, et naisuuringud on vaid ideoloogiliselt kitsarinnalise "võitleva" feminismi taimelava, seega siis omaenda elukogemuse pinnapealne, pihtimuslik ning mittereflektiivne jutustamine, selgub lähemal vaatlusel pigem vastupidine. Seesugustes programmides sisendatakse üliõpilastesse sallivust ning võimaldatakse sooerinevuse vaagimist ühe, kuid kaugeltki mitte ainukese, põhitegurina palju laiema sotsiaalsete erinevuskriteeriumide skaala kontekstis.

"Multikultuurilises" ning muutuv as ühiskonnas on erinevuste problemaatika ning sellest tulenevad eetilised küsimused oluliseks teemaks kõrgharidust omandava noore inimese terviklikus arengus mõtlevalks kodanikuks. Ameerika Ühendriikides viidi läbi 1995. aastal FIPSE (*Fund for the Improvement of Post-Secondary Education*) süvauurimus kümne struktuurilt erineva ülikoolitasemelise naisuuringute õppeprogrammi kohta. Sellest uurimusest selgus, et naisuuringute programmide tulemusi hinnati ülimalt positiivselt just kriitilise mõtlemise arendamisele – sihile, mis on "liberaalse humanitaarhariduse" (*liberal education*) lahutamatuks osaks. Ka suulise ning kirjaliku eneseväljendamise arendamisel said naisuuringisprogrammid kõrged hinded.

Tihti on üliõpilaste teadvuse tõstmisel ning

mõtlemise käivitamisel kõige olulisemad nais- ning soouurimist sissejuhatavad alamastme kursused, mis sisult interdistsiplinaarsetena suunavad pilgu lähiumbruses käeulatuses olevale "sotsiaalsele tekstile". Kriitilise mõtlemise arendamiseks on aga vaja vähemalt kolme lisakursust, mille kaudu saaks süveneda ka kultuurkonna tüvitekstidesse ning filosoofilistesse traditsioonidesse ning erinevate teadusharude metodoloogiatesse. Ideaalselt tuginevad naisuuringute programmid vähemalt kolmele erinevale põhidistsipliinile, kus kõige sagedamini esinevad psühholoogia, sotsioloogia, ajalugu, kirjandusteadus ja kultuuriuuringud ehk antropoloogia.

Kuigi Eestis, nagu ka mujal Lääne-Euroopas, on püütud naisuuringuid tutvustada kursuste, konverentside ja teaduslike publikatsioonide kaudu ning teaduslik ajakiri "Ariadne lõng" valmistub kolmandaks aastakäiguks, puudub siin siiani õppeprogramm, mis võimaldaks nais- ning soouuringutesse süveneda süstemaatiliselt. Samuti on kasutamata jäetud mõningad head võimalused tõhusate naisuurimuslike kursuste väljaarendamiseks. Üliõpilane, keda nais- ning soouurimuslikud küsimused huvitavad, peab oma bakalaureuse töö juhendajat tikutulega otsima või kasutama välismaal õppides võimalust naisuurimisvaldkonnaga lähemalt tutvumiseks.

Viimase viie aasta jooksul on Eestis välja kujunenud "kriitiline mass" (kuigi mitte veel "kaadri" mõõtu välja andev) noori magistrante ning doktorante, kelle vastavad huvid on saanud tuge välismaal õppides ning kes on ka oma uurimistöös näidanud võimekust naisuurimise interdistsiplinaarsete meetoditega töötamiseks. Nagu nähtub "Ariadne lõnga" esimesest kahest numbrist, on noored teadlased hakanud sooprobleematikat ning selle ajalugu uurima ka Eesti kultuurkonna keskel.

Kuna Tallinna Pedagoogika Ülikooli juures tegutseb aktiivselt ENUT (Eesti Naisuurimus-ning Teabekeskus), on loogiline, et esimene nais- ning soouurimuslik õppeprogramm rajatakse Tallinna, kus sel oleks ENUT-i kaudu elav tagasiside ühiskondliku diskursuse ning avaliku eluga ning üliõpilastel rakendus praktikate ja väliuurimistööde näol. Võiks loota, et naisuuringuid sissejuhatav õppeprogramm tekitab tulemusliku üliõpilaste baasi ning intellektuaalselt elava õhkkonna kaudu pinnase ka edasiarenemiseks süvendataval tasemel.

* Essee valmis koostumiseks TPÜ rektor Mati Heidmetsaga 2002. aasta augustikuus.

Eesti peab esitama sotsiaalharta täitmise aruande

Merle Malvet

Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse ja toetuste osakonna juhataja

Eesti ratifitseeris parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta 2000. aasta mais. Sotsiaalharta täitmise esimene aruanne tuleb Euroopa Nõukogule esitada 30. juuniks 2003. Esimene aruandeperiood hõlmab aastaid 2001-2002. Aruande põhjal antav sõltumatute ekspertide hinnang näitab, kas Eesti on endale võetud rahvusvahelised kohustused ka täitnud.

Sotsiaalharta on Euroopa Nõukogu inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni kõrval oluliselt järgmine inimõigusi sisaldav dokument, mis haarab laia majanduslike ja sotsiaalsete õiguste spektrit. Mõnes mõttes on see võrreldav ÜRO majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste paktiga, kuid viimasega haaratud õiguste ring on kitsam (kokku 9 õigust) ning standard madalam (lubatud on abinõude järk-järguline elluviimine).

Parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta sisaldab 31 õigust. Enamus õiguste puhul programmiline (järk-järguline) lähenemine puudub – õigused peavad olema tagatud juba aruandeperioodi algusest peale. Kui nõuded ei ole täidetud, kuigi liikumine nõudmiste täitmise suunas toimub, tehakse riigi suhtes mittevastavuse otsus. Selles mõttes erinevad ka sotsiaalharta soolise võrdõiguslikkuse sätted varem Eesti poolt võetud vastavatest rahvusvahelistest kohustustest – nõudeid tuleb juba täita, ainuüksi valdkonna edendamise ei piisa.

Eestile oli parandatud ja täiendatud sotsiaalharta ratifitseerimine oluline nii sise- kui välispoliitiliselt.

Sisepoliitiliselt tähendas sotsiaalharta ratifitseerimine ühest küljest seda, et kõigile elanikele tagatakse õigused vähemalt võetud kohustuste ulatuses. Teisalt aga ei saa riik väga kergesti sotsiaalharta kaitstavate õiguste siseriiklikul reformimisel olemasolevat (sageli kõrgemat) standardit madalamaks lasta. Kaitstavate õiguste ring on lai ning see tagab nende täitmisel inimestele küllalt hea sotsiaalkaitse taseme. Üksikküsimustes ei pruugi sotsiaalharta nõudmistele vastavus siiski veel igapäevale piisavat kaitset pakkuda. Sisepoliitiliselt oli samuti oluline teadvustada, et Euroopa standardite täitmine on meile jõukohane.

Välispoliitiliselt oli sotsiaalharta ratifitseerimine oluline. Sellega andsime välismaailmale selge sõnumi, et sotsiaalne olukord Eestis vastab vähemalt Euroopa minimaalse sotsiaalse kaitse tasemele. Võimalik oli ratifitseerida sotsiaalharta varasem versioon, mida paljud Kes- ja Ida-Euroopa riigid, näiteks Tsehhi, Poola, Ungari, Läti jne ka tegid. Sotsiaalharta parandatud ja täiendatud versiooni ratifitseerimisega aga näitasime, et Eesti sotsiaalkaitse süsteem on ülesehitatud kaasaegselt ja varasemast kõrgemaid sotsiaalkaitse standardeid järgides. Ehkki tegemist on Euroopa Nõukogu dokumendiga, peeti sotsiaalharta ratifitseerimist oluliseks ka Euroopa Liidus – võib arvata, et see oli üheks põhjuseks, miks peale seda sammu jõuti läbirääkimistel kiiresti sotsiaalpeatüki sulgemiseni.

Siinkohal ei saa mööda minna paari aasta tagusest avalikust diskussioonist teemal, kas spetsiaalseid naiste ja meeste võrdõiguslikkuse sätteid ratifitseerida või mitte. Isiklikult arvan, et tähtsam kui see, et ratifitseeriti rohkem artikleid, kui valitsus esialgu ette pani, oli see, et soolise võrdõiguslikkusega seotud küsimused jõudsid laiema avalikkuseni. See valmistas ette pinnast senisest otsustavamate sammude astumiseks soolise võrdõiguslikkuse tagamisel. See, kas me ratifitseerimisega antud lubadused täitsime, selgub lähitulevikus.

Euroopa sotsiaalharta ja sooline võrdõiguslikkus

Käthlin Sander

Sotsiaalministeeriumi võrdõiguslikkuse büroo jurist

Eesti ratifitseeris parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta mitmeid otseselt soolise võrdõiguslikkuse problemaatikat käsitlevaid sätteid. Järgnevalt annan nendest põgusa ülevaate.

Soolise võrdõiguslikkusega tegeleb näiteks sotsiaalharta artikkel 4.3, mis kohustab riiki tunnustama mees- ja naistöötajate õigust saada võrdse töö eest võrdset

tasu. Artikkel 8 käsitleb aga töötavate naiste õigusi emaduse kaitsele. Artikli 10.2 kohaselt on aga Eesti riik kohustatud looma või edendama noormeeste ja neidude töökohal toimuva väljaõppe süsteemi ning muud süstemaatilist väljaõpet. Sotsiaalharta artikkel 20 käsitleb isikute õigust soost sõltumata võrdsetele võimalustele ja võrdsele kohtlemisele töö- ja kutseküsimustes. Oluline on samuti artikkel 27, mis sätestab perekondlike kohustustega töötajate õigused võrdsetele võimalustele ja võrdsele kohtlemisele võrreldes teiste töötajatega.

Tuleb märkida, et sätestatud on ka üldine, kõigi hartas nimetatud õiguste kasutamise tagamise kohta kehtiv diskrimineerimise keeld. Soolise võrdõiguslikkuse küsimustes on sotsiaalharta kõige põhjalikum ning

mõneti ka olulisem artikkel 20. Selle artikli puhul tuleb aruande esitamisel vastata hulgale küsimustele. Need käsitlevad muuhulgas töö saamist, kaitset vallandamise vastu, kutsealast taasintegreerumist, kutsenõustamise saamise võimalusi, kutseõpet, ümberõpet ja rehabilitatsiooni, töösuhte- ja tööttingimusi, karjääritegemise ning edutamise võimalusi.

Sotsiaalharta täitmise aruandes on olulisel kohal arupärimised selle kohta, kas isikutel on kaitse tööandja võimaliku vastutegevuse puhuks neil juhtudel, kui töötaja asub oma õiguste tagamist nõudma. Samuti oodatakse riigilt vastust küsimustele, mis puudutavad isiku võimalust oma

õiguste efektiivseks tagamiseks kohtueelsete vahendite kaasabil. Samuti on vajalik tutvustada riigi õigussüsteemis kohaldatavat tõendamiskohustuse süsteemi, ehk siis, kes peab tõendama, et diskrimineerimine leidis aset või vastupidi, et ei toimunud. Oluliseks peetakse harta järelevalveorganite poolt ka seda, milliseid meetmeid riik rakendab naiste diskrimineerimise ärahoidmiseks (seda eriti seoses lapsesaamisega) ning kas on lubatud positiivsete meetmete kasutuselevõtt ühe soo kasuks, et kaotada valitsevat ebavõrdsust.

Riigi toetus naisorganisatsioonide koostöös

*Eha Reitelmann
ENUT-i projektijuht*

2002. aasta lõpp kujunes olemasolevatele piirkondlikele naiste ümarlaudadele üpris ärevaks. Nimelt soovis Sotsiaalministeerium teada naisorganisatsioonide seisukohta, kuidas kõige paremini kasutada 2003. aasta riigieelarve projektis naiste koostöö tegevuseks planeeritud raha.

Esialgul pöörduti selleks erakondade naisühenduste ümarlaua poole. 22. novembril kogunesidki erakondade naisühenduste esindajad ja suuremad piirkondlikke võrgustikke omavate naisorganisatsioonide – EENA, Eesti Maanaiste Ühenduse, Eesti Naisliidu ning ENUT-i ja Kodanikukoolituse esindajad arutelule. Selle kohtumise tulemusena pidi kokku lepitud 2003. a naiste koostöö peateema, projekti kriteeriumid ning komisjoni koosseis, kes projekte hindama asub. 22. novembril otsuseid siiski ei sündinud, üheks põhjuseks see, et arutelust olid täielikult kõrvale jäetud maakondades loodud ja tegutsevad naiste ümarlauad.

6. detsembril toimus uus arutelu, kuhu oli kutsutud üks esindaja iga erakonna naisühendusest. Lisaks esindaja igast piirkondlikust naiste ümarlauast ja üle-Eestilist võrgustikku omavast naisorganisatsioonist. Üksmeelele jõuti 2003. aasta koostöö peateemas – selleks sai sooline võrdõiguslikkus. Kuna teema on väga lai, jäi iga projekti esitaja valida mingi alateema vastavalt konkreetsetele vajadustele ja soovidele. Üksmeelselt leiti, et naisorganisatsioonidel tuleb igati aidata kaasa soolise võrdõiguslikkuse seaduseelnõu võimalikult kiirele vastuvõtmisele Riigikogu poolt.

Kokku lepitati ka projektide kriteeriumides – projekt peab olema suunatud naiste koostöö edendamisele ning olema jätkusuutlik. Projektis peab olema fikseeritud ürituse toimumise aeg. Samuti tuleb ära märkida sihtgrupi suurus. Projekti esitaja peab olema juriidiline isik (või FIE). Projekti tuleb kaasatada mitu organisatsiooni, kelle

poolt esitatakse komisjonile kaaskirjad.

Lepiti kokku, et hindamiskomisjoni peaks kuuluma vähemalt kolm liiget (kellest üks sotsiaalministeeriumi võrdõiguslikkuse büroo esindaja ja üks eelarveosakonna esindaja).

Vaidlusi tekitas rahastamise üldpõhimõte. Esiteks kas kehtestada vaba konkurents, kus võidab kõige paremini kirjutatud projekt/projektid. Või teiseks anda võimalus 3/4 eraldise ulatuses igal maakonnal ja piirkondlikul ümarlaul esitada oma projekt, et saada vahendeid piirkondliku koostöö arendamiseks. Ülejäänud summa aga kulutada suuremale üleriiklikule koostööprojektile.

Piirkondlike naiste ümarlaudade (Ida-Virumaa, Harju, Pärnu, Tartu, Viljandi), Res Publica ja Mõõdukate ning EENA, Eesti Maanaiste Ühenduse ja ENUTi esindajad olid selle poolt, et naiste koostöökriteeriumis riigieelarves ette nähtud summadest ¾ peaks jõudma projektide alusel vahetult piirkondade naisteni.

Lõplik otsustamisõigus maksumaksja raha kasutamise üle on loomulikult Sotsiaalministeeriumil, mille eelarves on naiste koostöö tegevuseks 2003. aastal ette nähtud 400 000 krooni. Eraldise taotlemise ja andmise täpne kord kinnitatakse loodetavasti veebruarialguses.

26. jaanuaril korraldas ENUT Tallinnas piirkondlike naiste ümarlaudade ja maakondades tegutsevate naisorganisatsioonide esindajatele seminari, et tutvustada võimalusi naiste koostöökriteeriumide kaudu rahade taotlemiseks. Kohale olid tulnud naised 13 maakonnast, kokku üle 30 inimese. Riina Kütt, ILO programmi Rohkem ja paremaid töökohti naistele koordinaator, tutvustas projektide kirjutamise põhireegleid. Katri Tammekand ja Ülle-Marika Papp Sotsiaalministeeriumi võrdõiguslikkuse büroost tutvustasid selle aasta eraldise taotlemise korda ja rääkisid projektide võimalikust temaatikast. Katri-Liis Lepik, TPÜ euroõpingute õppejõud, tutvustas kokkutulnutele võimalusi taotleda naiste koostöökriteeriumi raha erinevates EL allikatest.

Korraldajad loodavad, et kõigist seminaril esindatud maakondadest laekuvad Sotsiaalministeeriumi poolt välja kuulutatavale konkursile head projektid.

SÜNDMUSED

Läänemeremaade naiste konverents *WoMen and Democracy*

13. - 14. veebruaril 2003 toimub Tallinnas Sakala Keskuses kolmas Läänemeremaade naiste konverents *WoMen and Democracy* (Naised, mehed ja demokraatia), mille peakorraldajaks on Sotsiaalministeerium. Korraldamistöös osaleb ka ENUT.

Konverentsile oodatakse 600 osalejat Balti riikide, Põhjamaade, Venemaa, Poola, Saksamaa ja Ameerika Ühendriikide riigiasutustest, mittetulundusühingutest ja akadeemilistest ringkondadest. Konverentsi patroon on proua Ingrid Rüütel.

Läänemeremaade naiste konverents *WoMen and Democracy* on jätkuks 2001. aasta juunis Vilniuses toimunud teisele konverentsile *WoMen and Democracy* ning 2000. aasta märtsis Helsingis toimunud teisele Läänemeremaade naiste konverentsile.

Konverentsi eesmärk on arendada dialoogi poliitikute, teadlaste, ametnike, mittetulundusühingute esindajate jt ekspertide vahel, et tõhustada osalejatevahelist koostööd ning tulla välja uute oluliste algatustega suurendamiseks naiste mõjujõudu ja nende osalust ühiskonnaelu arendamises.

Konverentsil käsitletakse naiste ja meeste osalust demokraatlikes protsessides järgmise nelja põhiteema

- raames:
1. naised võimu juures ja otsuste tegemisel
 2. naised ja majandus
 3. naistevastane vägivald
 4. naised ja meedia

Registreerimine

Konverentsile on oodatud nii poliitikud, teadlased, ametnikud, mittetulundusühingute esindajad kui ka noored ning rahvusvähemuste esindajad. Konverentsil osalemine on tasuta.

Põhjamaade Ministrite Nõukogu katab mittetulundusühingute esindajate ja teadlaste reisi- ja majutuskulud konverentsil osalemiseks, kui nad elavad väljaspool Tallinna. Konverentsile registreerimise tähtaeg on **14. jaanuar 2003**. Konverentsi registreerimislehe leiate veebilehelt http://www.sm.ee/women/f_reg.htm või saate konverentsi projektijuhilt: Kati Ellandi telefon 626 9855, mobiil 051 69 152, faks 626 98 54, e-post: kati.ellandi@sm.ee

Palun saatke täidetud registreerimisleht konverentsi projektijuhile hiljemalt 14. jaanuariks 2003. Kui kõik registreerimislehed on laekunud, valib konverentsi organiseerimiskomitee 100-liikmelise Eesti delegatsiooni põhimõttel, et esindatud oleksid riigiametnikud, teadlased ja mittetulundusühingute esindajad kõikidest maakondadest.

Seminar inimkaubandusest

10. märtsil toimub Tallinnas Põhja- ja Baltimaade naiste ja lastega kauplemise vastase ühiskampaania Eesti kampaania viimane seminar. Üritusel esitletakse avalikkusele aasta jooksul läbi viidud erinevaid sotsioloogilisi uurimusi ja koolitusprojekte. Tutvustatakse projektide eesmärke, nende kulgu ning tulemusi. Hinnatakse ka uuritute ja koolitatute koostöövalmidust inimkaubanduse ning prostitutsiooni vastu võitlemisel ning valmisolekut uute, sootundlikemate vaatenurkade omandamiseks.

Inimkaubanduse ja prostitutsiooni problemaatika aktuaalsust Põhja- ja Baltimaade areaalis rõhutavad kampaania viimase seminari prominentsed külalised. Oma seisukohti antud vallas tulevad teiste seas tutvustama Põhjamaade Ministrite Nõukogu direktor Thomas Christensen ning Eesti sotsiaalminister Siiri Oviir. Samuti on oodatud valitsuse poliitiliste erakondade ning

maavalitsuste liikmed, erinevate välissaatkondade ning meedia esindajad.

Lisaks Põhja- ja Baltimaade ühiskampaania raames läbi viidud tegevuste hindamisele kaardistatakse seminaril ka peamised tegevussuunad edasiseks naise ja lastega kauplemise vastaseks tegevuseks.

ENUTi KONTAKT

Narva mnt. 25-410,

Tel./ Fax (372) 6409 17

www.enut.tpu.ee

E-post: enut@tpu.ee

Käesoleva numbril väljaandmist toetab Norra Välisministeeriumi programm *Plan of Action for Candidate Countries to the EU*

Toimetuse ja küljendus: Liina Järviste